

ՀՈՎԱՆԱԻՈՐՈՒԱԾ
ՆԱԽԱԳԻԾԵՐ

2023

1. Հայաստան	«Հայաստանի ամերիկյան համալսարան»	«Արեւմտահայերու աշխարհ. տեղագրական, ազգագրական եւ պատմագրական գրականութեան թուայնացում» (յուշամատեաններ, ճամփորդական գրութիւններ, եւ պատմութեան, ասանդոթներու եւ բարբառներու նուիրուած գիրքեր). պիտի թուայնացուին քսանչորս նոր գիրքեր, որոնք հասանելի պիտի ըլլան բաց եւ անվճար ձեւաչափով:
2. Հայաստան	«Աշոտ Հովհաննիսյանի անվան հումանիտար հետազոտությունների ինստիտուտ»	«Գալուստ Կիւպէնկեան թարգմանական մատենաշար»-ի պարունակին մէջ, Լյոտարի վերաբերեալ հատորի հրատարակութիւն, որ կը ներառէ՝ Յուրգեն Հաբերմասի, Ֆրեդրիկ Ջեյմսոնի եւ Ռիչարդ Ռորտիի աշխատութիւնները, ինչպէս նաեւ Վարդան Ազատեանի ներածականը եւ վերջաբանը:
3. Հայաստան	«Նյումեզ» հրատարակչութիւն	Հոգեխոյզի, անոր հետեւանքներուն եւ դարմանումներուն վերաբերող երեք գրքերու հայերէն թարգմանութիւն եւ հրատարակութիւն (Bessel van der Kolk՝ “The Body Keeps the Score”, Julia Samuel՝ “Every Family has a story”, եւ Joan Didion՝ “The Year of Magical Thinking”):
4. Հայաստան	Արման Ջրադացպանյան	Հոգեխոյզ եւ դիմակայութիւն յետ-2020-ի պատերազմը. հետազոտական նախագիծ պատերազմի հետեւանքներուն մասին:
5. Հայաստան	Վլում	Վլում արեւելահայերէն եւ արեւմտահայերէն ելեկտրոնային գրքերու եւ ձայնագիրքերու հարթակի ընդլայնում եւ զարգացում՝ ներառելով անելի քան եօթանասունհինգ նոր գիրք եւ մօտաւոր յիսուն նոր ձայնագիրք:
6. Հայաստան	«Արեւմտահայ Գիր ու Լեզու» ընկերակցութիւն	Արեւմտահայերէն Ուիքիփետիա -յի աշխատանքներու շարունակութիւն՝ յօդուածագիրներու զարգացում, բովանդակութեան արտադրութիւն, եւ

		արեւմտահայերէն յօդուածներու քանակի աճ՝ մինչեւ 12 հազար նիւթ:
7. Հայաստան	Շահէն Արապօղլեան	Արշալույս ուղղուած հայերէնի ուղղագրիչներու գործածութեան ընդլայնումին Հայաստանի եւ Մփիւռքի մէջ. նպաստելով հայերէն գրաւոր հաղորդակցութեան որակին եւ հայերէնի, յատկապէս արեւմտահայերէնի, կենսունակութեան:
8. Հայաստան	«Sunrise» մշակութային հիմնարկ	« Sunrise Creative Education Workshops ». տասը ստեղծագործական կրթութեան աշխատանոցներ՝ անվճար եւ առցանց-անձամբ խառը ձեւաչափով, մշակոյթի տարբեր ոլորտներու միջազգային հայ փորձագէտներու կողմէ:
9. Հայաստան	Համլետ Պետրոսյան	Տիգրանակերտի նուիրուած կայքէջ, որպէս գիտական եւ ակադեմական բովանդակութեան առաջնային աղբիւր թարմացուած բովանդակութեամբ՝ մասնագիտօրէն խմբագրուած հետազօտողներու կողմէ, օժտուած գիտական նիւթերով, ինչպէս նաեւ տեսողական գրադարանի ընդլայնում: Հասանելի երեք լեզուներով՝ հայերէն, անգլերէն եւ ռուսերէն:
10. Հայաստան	Վահագն Քէշիշեան	Զնտուկի (արեւմտահայերէնով կրթական նիւթերու կայքէջ) նիւթերու խմբագրում եւ տեղադրում, ինչպէս նաեւ վարչական եւ թեքնական օժանդակութիւն:
11. Հայաստան	Վահագն Քէշիշեան	« Աղուոր քաներ », արեւմտահայերէնով նիւթեր՝ բառ մը, խօսք մը, երկտող մը, նկար մը, ձեւաւորում մը, ձայն մը, տեսանիւթ մը ընկերային ցանցերու վրայ:
12. Հայաստան	«Թումանյան զարգացման հիմնադրամ»	« Թումանեանի հեքիաթաստութեան փառատօն » 2023. փառատօն տեղացի եւ միջազգային կատարողներու մասնակցութեամբ՝ արեւմտահայերէն յատուկ ծրագիրով:
13. Հայաստան	Հարություն Վերմիշյան	Ընկերաբանական հետազօտութիւն Տաուշի եւ Միւնիքի սահմանամերձ հայ համայնքներու ամենօրեայ կեանքին վերաբերեալ:
14. Հայաստան	«Կապանի մաթեմատիկայի խմբակ»	« Կապանի Մաթեմատիկայի խմբակ »-ի նախագիծ, որ Կապանի, Գորիսի, Միւնիքի եւ այլ քաղաքներու ու գիւղերու երեխաներուն

		թուաբանութեան նորարարական ձրի դասընթացներ կը մատուցէ:
15. Հայաստան	Արշակ Բալայան	Հրատարակութիւն՝ «Բարոյագիտություն. մեթոտներ, տեսություններ եւ խնդիրներ» 30 բաժինէ բաղկացած բարոյական փիլիսոփայութեան համալսարանական դասագիրք արեւելահայերէնով:
16. Հայաստան	«Global to Local» միջազգային ոչ-շահութաբեր կազմակերպութիւն	Ֆրիտրիխ Էպերտ հիմնադրամի հետ համագործակցութեամբ՝ ուսուցիչներու համար կրթական հինգ ծրագիրներու եւ ուսումնական ուղեցոյցերու մշակում՝ հիմնուած Olweus բռնաճնշումի (bullying) կանխարգիլման ծրագիրին վրայ:
17. Հայաստան	«Կանանց աջակցման կենտրոն»	«Ընտանեկան բռնութեան դեմ պայքարի ուժեղացում Հայաստանի մէջ» նախագիծը կը հետապնդէ երկու արդիւնք. ա) դասընթացավարներու որակաւորման ծրագիրներու մշակում, բ) Ճուտիթ Լուիս Հերմանի «Հոգեխոց եւ վերականգնում. բռնութեան հետեւանքները» (Trauma and Recovery: The Aftermath of Violence) գիրքին արեւելահայերէն թարգմանութիւնը:
18. Հայաստան	Ալբերտ Պետրոսյան	«Ձուածեղ», կարճ շարժանկար, որ կ'ուսումնասիրէ ընտանեկան բռնութիւնը եւ սեռական ուժաբանութիւնը, լուսանցքի մէջ գտնուող մարդոց ձայնը լսելի դարձնելու միտումով, ինչպէս նաեւ նպաստելով ընտանեկան բռնութեան ու կառոյցներու, եւ կանանց դերին շուրջ քննարկումներուն:
19. Հայաստան	«ԱՐԻ գրականութեան հիմնադրամ»	« Գայուստ Կիւպէնկեան թարգմանական մատենաշար » նախագիծի ղեկավարում՝ առաջին փուլի ամփոփում եւ երկրորդ փուլի մեկնարկ:
20. Արժանթին	Խաչիկ Տէր Ղուկասեան	«Մահմանելի» վերնագիրով արեւմտահայերէն բանաստեղծութիւններու հատընտիր:
21. Արժանթին	Վաչէլ Է. Հովեյան	«Հալինք-Վառինք» Պիւլետու-Այրէսի հայկական ամէնօրեայ դպրոցներու աշակերտներուն եւ ուսուցիչներուն համար ստեղծարար աշխատանոցներ:
22. Աւստրիա	Եասմին Տում-Թրակուօ	Աւստրիական-հայկական աշնանային դպրոցի ծրագիր, կազմակերպուած Մալգայուրկի համալսարանի

		հայագիտութեան բաժինին եւ Գորիսի պետական համալսարանին կողմէ: Տեղի պիտի ունենայ Գորիսի պետական համալսարանին մէջ:
23. Պրագիլ	Սոնիա Մարիա Տը Ֆրլէթաշ	«Weaving Threads and Memories: Armenian Embroiderers in São Paulo» գիրքի հրատարակութիւն. կը պարունակէ ցեղասպանութիւնը վերապրած հայ կիներու կեանքի պատմութիւններ, որոնք պիտի ներկայացնեն նաեւ դէպի Պրագիլ հայերու գաղթի պատմութիւնը:
24. Գանատա	Հրայր Բազէ Խաչերեան	Հետազոտութիւն լուսանկարչական հատորի պատրաստումի եւ հրատարակութեան համար, նուիրուած՝ հայկական ձեռագիրներուն եւ անոնց ծագումի վայրերուն:
25. Գանատա	Ատրիէն Զաքար	«Armenian Map History». հետազոտութիւն, ակադեմական հրատարակութիւն եւ որոնելի քարտէզներու բաց առցանց շտեմարան:
26. Գանատա	Լիւք Պարոնեան / Հայագիտութեան և հետազոտութիւններու ազգային միութիւն (NAASR)	«Հայկական լեզուաբանութեան տասներկուերորդ միջազգային գիտաժողով»-ի կազմակերպումը. Տեղի պիտի ունենայ Պոստոնի մէջ:
27. Չեխիա	«Օրեր համաեվրոպական անկախ ամսագիր»	«Հայագիտությունը Եւրոպայի մէջ», Օրեր ամսագիրի յատուկ թիւ (առցանց եւ տպագիր հրատարակութիւն) նուիրուած Եւրոպայի հայագիտական կեդրոններուն, ներառեալ ամբիոնները, հիմնարկութիւնները եւ դպրոցները:
28. Ֆրանսա	Անուշ Տէր Սարգիսեան Պորիս Աճէմեան	«Armenian Diaspora(s) in Motion: Places, Practices & Stakeholders in the 21st century» միջազգային ակադեմիական գիտաժողով Ֆրանսայի մէջ՝ նուիրուած հայկական սփիւռքներու ժամանակակից ուժաբանութեան:
29. Ֆրանսա	Նազլը Թեմիր Պէլլերեան	«The Nagorno-Karabakh war in the Turkish media and Armenians in Turkey» հետազոտութիւն, աշխատանոցներ եւ ակադեմական հրատարակութիւն:
30. Ֆրանսա	Փաթրիք Տոնապետեան	Հրատարակութիւն նուիրուած Երուսաղէմի հայոց կալուածներուն եւ ժառանգութեան՝ «Le patrimoine armenien de Jerusalem»:
31. Ֆրանսա	Ճօն Քրիստաֆոր Թորտայ	«Armenian Haven». նախագիծ որ լուսանկարչութեան միջոցով կը փաստագրէ

		Հայաստանի եւ Արցախի մէջ առկայ քաղաքացիական հասարակութեան կազմակերպութիւնները:
32. Ֆրանսա	Ալեքսիս Փազումեան	«Մեւ պարտեզ», 2016-էն 2022-ի ընթացքին Արցախի եւ սահմանամերձ հայկական գիւղերու մէջ հաւաքուած վկայութիւններու եւ լուսանկարչական աշխատանքներու նուիրուած ֆրանսերէն գիրք. պիտի թարգմանուի նաեւ անգլերէնի, եւ ցուցահանդէս մը տեղի պիտի ունենայ:
33. Ֆրանսա	«Մշակոյթ եւ Ներդաշնակութիւն» ընկերակցութիւն	« Երդիք », արեւմտահայերէնով երեխաներու դաստիարակչական շաբաթական յայտագիրներ, YouTube-ի եւ այլ ընկերային հարթակներու վրայ. նպատակն է՝ երեխաներու լեզուական կարողութիւնները զարգացնել, ելեկտրոնային պաստառներուն առջեւ առողջ ու ապահով միջավայր մը ստեղծելով:
34. Ֆրանսա	«Հազար ու մէկ աշխարհ» եւ ԻՆԱԼՔՕ (Փարիզի արեւելեան լեզուներու եւ քաղաքակրթութիւններու հիմնարկ)	« Զարմանազան », երեխաներու եւ երիտասարդներու ուղղուած լեզուական իւրացումի ամառնային ամենամեայ ծրագիր, միեւնոյն ժամանակ՝ ԻՆԱԼՔՕ-ի հետ գործակցութեամբ՝ ուսուցիչներու վերապատրաստութեան յայտագիր մը:
35. Ֆրանսա	Մբ. Մեսրոպ-Արապեան վարժարան	Երկրորդ վերապատրաստական հինգօրեայ հանդիպում Եւրոպայի մէջ գործող հայերէն լեզուի ուսուցիչներու հետ՝ Ալֆոնսի, Ֆրանսա:
36. Ֆրանսա	ԻՆԱԼՔՕ (Փարիզի արեւելեան լեզուներու եւ քաղաքակրթութիւններու հիմնարկ)	Գիտական եւ ակադեմական հետազոտական նախագիծ, որ համակարգուած կերպով պիտի փաստագրէ Արցախի հայկական ժառանգութեան վայրերն ու յուշարձանները՝ ստեղծելով տեղեկատուական «անցագիրներ» աւելի քան 2000 յուշարձաններու համար. անոնք հասանելի պիտի ըլլան բաց եւ թուային ձեւաչափով:
37. Ֆրանսա	ՆՈՐՅ Հրատարակութիւն	«Զարդիս» մատենաշարի մանկապատանեկան գիրքերու հրատարակութիւն. միջազգային գրականութիւն թարգմանուած արեւմտահայերէնի:
38. Գերմանիա	Յուշամատեն	Յուշամատեն կայքէջի յօդուածներու թարգմանութիւն թրքերէնի:

39. Յունաստան	Յարութին Քիրքճեան	Հայ մատենագրութեան թուանշային գրադարանի (Digilib) վրայ հասանելի Յ. Օշականի թուայնացուած ժառանգութեան ամբողջական խմբագրում:
40. Յունաստան	Հայ Կապոյտ Խաչի Զաւարեան վարժարան	«Ֆիլմարուեստ եւ թատրոն». Աշակերտներու համար աշխատանոց, զանազան շարժանկարներ եւ թատերախաղեր դիտելու, քննարկելու եւ արժեւորելու, նաեւ՝ արեւմտահայերէն կարճ տեսանիւթ ստեղծելու համար:
41. Իտալիա	Պո-Արաքս մշակութային ընկերակցութիւն	«Վենետիկի մէջ հայերէն լեզուի եւ մշակոյթի ամառնային դպրոց», չափահասներու, շրջանաւարտ եւ յետ-շրջանաւարտ ուսանողներու, հետազօտողներու եւ հայերէն լեզուի ուսուցիչներու համար:
42. Իտալիա	Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ Հայրապետական Պատուիրակութիւն Արեւմտեան Եւրոպայի	Մուրբ Ներսէս Շնորհալիի կեանքին եւ վաստակին նուիրուած երկօրեայ միջազգային գիտաժողով Հայրապետական Արեւելեան հիմնարկին մէջ:
43. Իտալիա	«Ռատիօ Վատիկան»	« Ռատիօ Վատիկան եւ Վատիկան Նիւզ »-ի արեւմտահայերէն նիւթեր եւ թողարկումներ:
44. Իտալիա	Università Degli Studi Di Udine	Երկօրեայ միջազգային գիտաժողով «In the Shadow of Ararat. Armenian Art in Travel Literature (13th-20th centuries)», Հայաստանի գիտութիւններու ակադեմիայի հետ համագործակցաբար: Անոր պիտի ընկերակցի՝ «Mural paintings in Armenian Christian churches from the 7th to the 13th centuries» յուսանկարչական ցուցահանդէսը:
45. Լիբանան	Խաչիկ Հրակ Ճերճեան	«Ուսողագիտութիւն եւ անելին». ուսողական յղացքներու եւ նիւթերու շուրջ արեւմտահայերէնով ծրագիր 6-րդ դասարանի աշակերտներու համար:
46. Լիբանան	Լիբանանի Ազգային Առաջնորդարան	Միջին Արեւելքի հայկական դպրոցներու օժանդակութիւն եւ մարդասիրական օգնութիւն երկրաշարժէն տուժածներուն:
47. Լիբանան	Լիբանանի հայ համայնքի ընկերային ծառայողներու միութիւն	Լիբանանի հայ ուսանողներուն ուղղուած « Արտակարգ կրթանպաստ »-ի արժեւորման գործընթաց: Դիմումներու արժեւորում եւ թեկնածուներու հետ հարցազրոյցներու համակարգում:
48. Լիբանան	Հայ Եկեղեցւոյ համալսարանական	Լիբանանի մէջ երեք երիտասարդական սեմինարներու շարք, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա.

	ուսանողներու միություն (ՀԵՀՈՄ)	Կաթողիկոսի հռչակած «Սփիւռքի վերականգման տարի»-ի պարունակին մէջ:
49. Լիբանան	Համագգային Վահէ Սէթեան հրատարակչատուն	«Կը խաղամ, կը սորվիմ, կը մեծնամ», արեւմտահայերէն կրթական ձեռնարկ III, 3–5 տարեկան երեխաներու համար. հրատարակութիւն՝ բացիկներով, տեսողական բովանդակութեամբ եւ պաստառներով:
50. Փորթուկալ	ILNOVA համալսարան	Հայերէնի դասընթացքներ Լիզպոնի ILNOVA (Instituto de Línguas da Universidade Nova de Lisboa) համալսարանին մէջ:
51. Սպանիա	ՀԲԸՄ-ի Երիտասարդ արհեստավարժներ, Մատրիս	«Անհերքելի փաստերից մինչեւ բարդ բովանդակություններ» լրագրութեան երրորդ հնգօրեայ դասընթացք Գորիսի մէջ: Դասընթացքին նպատակն է լրագրողները զինել համապատասխան գործիքներով եւ հմտութիւններով՝ միջազգային լսարանին մատչելի բովանդակութիւն արտադրելու համար:
52. Շուէտ	Սաղաթել Պազիլ	“Կեանք մը Հալէպի փողոցներուն մէջ” արեւմտահայերէն միջներգործօն գիրք, որ կը հաւաքէ իննսունական թուականներու հալէպահայ համայնքին դէպքերը, ընկերային աւանդութիւնները, բարքերը եւ ապրելակերպը նկարագրող բանաւոր վկայութիւններ:
53. Թուրքիա	Նարոս Էրթօլ Սելվիօղլու	Ասպանդակ արեւմտահայերէն հաղորդումի «Անձանօթներ» շարքին տասը նոր հաղորդումներու ստեղծում:
54. Թուրքիա	«Փարհեսիա հաւաքական»	« Փարհեսիա հաւաքական ». բնիկութեան, ժամանակայնութեան եւ սեռային ինքնացումի շուրջ արեւմտահայերէն, անգլերէն եւ թրքերէն աշխատանոցներ, գիտաժողովներ եւ հրատարակութիւններ՝ խումբ մը կին ակադեմականներու, արուեստագէտներու եւ գրողներու կողմէ:
55. Թուրքիա	Հրանդ Տինք հիմնարկ	Չափահասներու արեւմտահայերէնի դասընթացքներ Հրանդ Տինք հիմնարկի մէջ:
56. Թուրքիա	Եօլճու թատրոն (Yolcu Theatre)	«Կոմիտաս» թատերգութիւն Պոլիսի մէջ. Թուրքիոյ երբեմնի բազմամշակոյթ իրականութեան անդրադառնալու եւ Կոմիտասի մասին տեղեկացնելու. նաեւ

		կարճ վաերագրական ֆիլմի պատրաստություն:
57. Թուրքիա	Գայիանե Կավրիլօֆ	« Հապա եթէ », առցանց հարթակ 8-էն 12 տարեկան երեխաներու համար, անոնց երեւակայութիւնը եւ ստեղծարար կարողութիւնները խթանելու եւ արեւմտահայերէնի հմտութիւնները զարգացնելու համար:
58. Թուրքիա	Ռուպեր Քոփթաշ	«Մեր Պոլիսը» քսանվեց հարցազրոյցներու եւ յօդուածներու հրապարակում՝ թրքահայ համայնքին ընկերային եւ մշակութային իրականութիւններուն մասին: Միվիլնէթի հետ համագործակցութեամբ:
59. Միացեալ Թագաւորութիւն	Արեւմտահայագիտական ուսմանց կէդրոն	“Արեւմտահայագիտական ուսմանց կէդրոն”-ի աշխատանքները՝ Սփիւռքի մէջ արեւմտահայերէնի դասաւանդում եւ յուշագրութեան ու լեզուին հետ առնչուած այլ նախաձեռնութիւններու իրագործում:
60. Միացեալ Թագաւորութիւն	Էլմիրա Կիլիմեան	«From Policy to Practice: Teachers’ Perceptions and Attitudes towards Implementation of Inclusive Education» հետազօտութիւն՝ քննաչափելու եւ արժեւորելու Հայաստանի դպրոցներու մէջ ներառական կրթութեան կիրարկումը:
61. Միացեալ Թագաւորութիւն	Տաթևիկ Այվազեան, Նանէ Յովհաննիսեան	Լոնտոնեան միջազգային Wasafiri ամսագիրի յատուկ հայերէն թիւի պատրաստութիւն՝ «Armenia(n)s: Rupture», որ պիտի ներառէ ակադեմական ստեղծագործութիւններ, գեղարուեստական գրականութիւն, բանաստեղծութիւն, փորձագրութիւններ, գրախօսականներ, վերլուծականներ եւ աւելին:
62. Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներ	Ռաֆաէլ Խաչատուրեան	Հայաստանի Ամերիկեան Համալսարանին մէջ «Հետխորհրդային գիտելիքի արտադրոյթունը եւ հայկական ակադեմիան. քննադատական հեռանկարներ» վերնագիրով քննական հետազօտութիւններու սեմինար:
63. Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներ	Թալին Քալֆաեան Աշըքեան	«Արեւմտահայերէն հնչոյթները եւ գործառական բառապաշար ներածել երեխայի սկզբնական զարգացման փուլերուն ընթացքին» դիւրամատչելի ուսուցողական ծրագիր, ուղղուած նախակրթարանի ուսուցիչներուն, ծնողներուն եւ խօսարմուններուն:

64. Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներ	Մայքրլ Պետրոսեան Ֆայֆըր	«Խիկար նապաստակ», արեւմտահայերէն մանկական գրքոյկ, որ նապաստակի մը պատմութիւնը կը պատմէ:
65. Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներ	Արին Շահճահանեան	«Դիմանկարային համերգ», երկու նոր ստեղծագործութիւններ՝ առաջինին մէջ Նարեկացիի ստեղծագործութիւնները պիտի հիւսուին ժամանակակից հայ բանաստեղծութեամբ (Թենի Առլենի) եւ նոր գրութիւններով, իսկ երկրորդը պիտի ներառէ աւանդական եւ ժամանակակից Diné գրութիւններ:
66. Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներ	Արեւմտեան Ամերիկայի Ազգային Վարժարաններու Խնամակալ Մարմին	Երկու նախաձեռնութիւն՝ ա) Ամերիկայի առաջին «Զարմանազան»-ի կազմակերպում, արեւմտահայերէնի խտացեալ ճամբար՝ յունիս 2024-ին, Քալիֆորնիոյ մէջ, եւ բ) «Ուս-հարթակ»-ի կազմակերպում՝ Սփիւռքի հայերէնի ուսուցիչներու վերապատրաստումի ծրագիր:
67. Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներ	Հայագիտութեան և հետազոտութիւններու ազգային միութիւն (NAASR)	Ժամանակակից հայագիտական նիւթերու նուիրուած «Գալուստ Կիւլպենկեան» դասախօսութիւններու շարք:

արդ Եւս-ի 2023-ի նպաստառուները

Արեւմտահայերէնը մշակութային ժամանակակցութեան եւ նորարարութեան առաջնագիծին բերելու նպատակով՝ 2021-ի աշնան Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան Հայկական Համայնքներու Բաժանմունքը մեկնարկեց արդ Եւս-ը՝ որ արեւմտահայերէնով մշակութային ստեղծագործութիւններու ուղղուած նպաստի առաջին եւ միակ ծրագիրն է:

Ընտրուած տասը նախագիծերն են՝

Ալեքսանդր Վարատեան (Նորուէկիա)՝ «Թամգարա. ազգայնականութեան հետազոտում մը» թատրոնին համար. ինչպէ՞ս լեզուին բացակայութիւնը կը բարդացնէ հայկական ինքնութիւնը Սփիւռքի երիտասարդներու համար: Թատրոնը կը պատմուի Արցախեան երկրորդ պատերազմին զուգահեռով: Թատերգութիւնը գրուած է ճկուն կառուցուածքով, որպէսզի համապատասխանէ զայն բեմադրողներուն եւ անոնց Սփիւռք-Հայրենիք յարաբերութիւններու բնոյթին. բովանդակութիւնը պիտի կազմուի Սփիւռքէն արուեստագէտներու հետ համատեղ՝ իրաքանչիւր տարբերակ համապատասխան միջավայրին յարմարեցնելու նպատակով: Նախագիծին շնորհիւ երիտասարդ գրողներ պիտի ստեղծեն թատերական գործին արեւմտահայերէն, արեւելահայերէն եւ ֆրանսերէն տարբերակները, իսկ ձայնային թատրոնի համար պիտի պատրաստուին կարճ հաղորդումներ:

Ալիք Պարսումեան (ԱՄՆ)՝ «Մշտատեւ» կարճ վաւերագրական ֆիլմին համար, որ կը պատմէ խումբ մը հայ վանականներու մասին, որոնք Վենետիկեան ծովածոցի կղզիին վրայ կը բնակին: Մինչ այս փոքր համայնքը կը պայքարի դարաւոր մշակութային ժառանգութիւնը կենդանի պահելու համար, օտար հողի վրայ անոնց գոյատեւումը կասկածի տակ կը դրուի: Անձանօթ այս պատումը պիտի ներկայացուի արեւմտահայերէնով: Վաւերագրական այս տեսանիւթը պիտի խթանէ սփիւռքահայ լսարանին մօտ երկխօսութեան, խոկալու հետեւեալ հիմնահարցին շուրջ. արդեօք կարելի՞ է հնագոյն մշակութային ժառանգութիւն մը օժտել նոր արժեքներով՝ առանց սպառնալու անոր գոյութեան:

Արա Մածունեան (ԱՄՆ)՝ «Թումարգա փողոցի տունը» վաւերագրական ֆիլմին համար, որ խնդրոյ առարկայ կը դարձնէ նոյնիսկ բեմադրիչը որ կը վերադառնայ իր ծննդավայրը եւ կը փորձէ վերականգնել կտրուկ ձեւով մասնատուած իր անցեալը: Պղտորելով վաւերական եւ վիպական սինեմայի ընդունուած կանոնները, պատմութիւնը տեղի կունենայ մերօրեայ Պուրճ Համուտի մէջ՝ Պէյրութի ծայրամասը գտնուող հայաբնակ քաղաքը: Հոս է որ լեզուն դարձած է սեփականութիւնը ժողովուրդի մը որ կը փնտռէ ինքնութեան նշանակիչներ՝ ինքզինք սահմանելու համար. վայր մը՝ ուր արեւմտահայերէնը կը ծաղկէր հաղորդակցուելու պահանջքն է լեզուին հարազատութեան մէջ ապաստան գտնելու մղումով: 1975-ի Լիբանանի քաղաքացիական պատերազմին սկիզբը ինքնապարտադրուած քսորէ մը ետք, հեղինակը, բնիկ Պուրճ Համուտցի, կը վերադառնայ պատմելու թէ ինչպէ՞ս հասակ առած է այս երբեմնի բարգաւաճ համայնքին մէջ՝ որ օրին ճանչցուած էր որպէս Հայկական Սփիւռքի բազկերակը:

Կարին Ողոսեան (ԱՄՆ)՝ «Ամայի դէռ բնակուած» նախագիծին համար, որ կը գծագրէ եւ տեղագրէ ներկայիս Թուրքիոյ սահմաններէն ներս գտնուող բնիկ հայկական թաղամասեր, գիւղեր ու քաղաքներ որպէս հայկական ապագայութեան վայրեր: Հիմնուելով 20-րդ դարու սկիզբի մտային քարտեզներու եւ լուսանկարներու հսկայական հաւաքածոներու վրայ, ինչպէս նաեւ ժամանակակից հետազոտութիւններու վրայ՝ նախագիծը պիտի միաւորէ վայրեր եւ պատմութիւններ՝ արխիւային եւ ներկայ, դէպի նոր իրականութիւն մը՝ ուր «տուն»-ը ուրախութեան եւ

ապրելու վայր է, բռնութենէ եւ ժխտումէ հեռու: Գիտակցորէն մոռնալու եւ վերագտնելու գործընթացով, այս տեղագրութեան աշխատանքը կը կեդրոնանայ արեւմտահայերէնին վրայ, եւ երբեմն ալ տարածաշրջաններու բարբառներուն վրայ, վերականգնելու լեզուի եւ վայրի միջեւ կորսուած յարաբերութիւնը:

Գոհար Սարգսեան (Հայաստան)՝ «Արեւմտահայ բանաստեղծներու վերադարձը» նախագիծին համար, որ բազմազիտակարգային, փոխներգործուն արուեստի կահոնք (installation) մըն է՝ բաղկացած լսողական եւ տեսողական զանազան կահոնքներէ եւ գրային զօանկարներէ, որոնք անհատական ցուցահանդէսի տեսքով պիտի ցուցադրուին Հայաստանի ազգային գրադարանին մէջ: Նախագիծին նպատակն է ժամանակակից արուեստի ձեւաչափերով հանդիսատեսին ցոյց տալ արեւմտահայերէնի երգեցիկ եւ բանաստեղծական կողմերը, հետաքրքրութիւն առաջացնել լեզուին հանդէպ, երկխօսութիւն ստեղծել արեւմտահայ բանաստեղծներու եւ հանդիսատեսին միջեւ, ինչպէս նաեւ հարթակ ստեղծել նոր բանաստեղծներ յայտնաբերելու համար:

Հայկ Կրակեան (Զուիցերիա) եւ Էտուար Ռոմուլեան (Լիբանան)՝ «Ալիք» նախագիծին համար, որ բաց եւ հասանելի ձայնային նմուշներու վրայ հիմնուած երաժշտութիւն ստեղծելու հարթակ մըն է: Նախագիծը հասանելի պիտի ըլլայ բոլորին եւ նպաստէ արեւմտահայերէնի գործածութեան՝ ձայնագրութիւններու եւ երաժշտութեան միջոցով: Հարթակին անդամները պիտի կարենան ներդրում ունենալ եւ ընդլայնել ձայնային նմուշներու թուային գրադարանը, աւելցնելով արեւմտահայերէնով ձայնագրուած նիւթեր: Հարթակը պիտի տրամադրէ նաեւ գործիքային եւ ձայնային նմուշներու լայն տեսականի, որոնք կրնան գործածուիլ երաժիշտներու եւ թուային երաժշտութիւն արտադրող մասնագէտներու կողմէ:

Քամի Աբրահամեան (Գանատա)՝ «Անյիշատակ մարմիններ» նախագիծին համար, որ կ'անդրադառնայ արեւմտահայ «քուիք» եւ «ֆեմինիստ» պատկերներու բացակայութեան եւ անոնց գետեղումին իրենց իսկ ծագումի բնապատկերներուն մէջ: Նախագիծը *յաւելեալ իրականութեան* (augmented reality) հսկայական յուշարձաններ պիտի տեղադրէ այն վայրերուն մէջ, ուրկէ անոնք սեռած են, բայց ուր այլեւս մուտք չունին: Այս նախագիծը կը նպատակադրէ ստեղծագործ ձեւով վերականգնել բնիկ հայերու յարաբերութիւնները իրենց նախնիներու բնապատկերներուն հետ՝ անդրադառնալով բնիկութեան, պատկանելիութեան եւ ինքնորոշման բարդութիւններուն. դրոշմներու համաստեղծութիւն մը պիտի ձեւաւորուի նախնիներու ապաքինումի, ստեղծագործական վերականգնումի, եւ սփիւռքեան ապագաներ ստեղծելու համար: Մասնակիցներու հետ համագործակցաբար, լայնածաւալ եւ բազմազիտակարգային յուշարձաններ պիտի ստեղծուին ներառելով հայրենիքի ոգիները, պատմութիւնները, բուսական ու կենդանական աշխարհը եւ բնապատկերները:

Գրիգոր Պըլտեանի Բարեկամներու շրջանակ (Ֆրանսա)՝ «Ձայնաւորը պատկերին մէջ» նախագիծին համար՝ առցանց գեղարուեստական եւ բացմագիտակարգային ցուցահանդէս մը, որ կը ներկայացնէ ժամանակակից ստեղծագործ դէմքերու՝ նկարիչ Ասատուր Պոտիկեանի եւ գրող Գրիգոր Պըլտեանի աշխատանքները. բացայայտելու թէ ի՞նչ ստեղծագործ եղանակներով կ'արձարծուին սփիւռքահայր յուզող թեմաները, ինչպէ՞ս ինքնութեան, անցեալի, վայրերու ուժի կամ գոյութեանական հարցեր կը գրուին, կը նկարուին, եւ առնչելի կը դառնան արուեստի միջոցով: Նորարար եւ գեղարուեստական համադրումով մը պիտի ցուցադրուի փորագրութիւն եւ քերթուած կողք-կողքի, ձեւի եւ բովանդակութեան յարաբերութեամբ, թեմաները ընկալելու տարբեր բայց փոխլրացուցիչ դիտանկիւններէ, երկու կրթանքներու պարունակին մէջ, տարբեր զգայարանքներով:

Նուարդ Տալեան (Գանատա) եւ **Սոնիա Սանան Քիլեճեան** (Գանատա)՝ «Շղարշէն անդին» նախագիծին համար, որ կը փորձէ բանաստեղծութիւնը ներկայացնել տարբեր լոյսի տակ՝ մեծցուած լուսանկարներու օգնութեամբ զայն տանիլ դէպի տեսողական արուեստի ձեւին: Այստեղ ստեղծագործական բազմալար ու բազմաձեւ մշակութային մօտեցում մը կ'օգտագործուի փորձարկելու համար երկու արտայայտչամիջոցներով, ու անոնց հետ միատեղ լեզու մը ու ապագայ մը կառուցելով: Արեւմտահայերէնով արտայայտուող բանաստեղծական տողը կը միախառնուի լուսանկարչութեամբ արտայայտուող տեսողական արուեստին հետ առիթ տալով որ անցուղիներ ստեղծուին մէկէն միւսը, որոնք հնարաւոր կը դարձնեն ընթերցման ու ընկալումի ետ ու դարձ շարժում մը:

Վարդան Աւագեան (Լիբանան / Գերմանիա)՝ «Այս դաշտը չի կրնար պարապ ըլլալ» նախագիծին համար, որ պիտի ստեղծէ ծածկագրեր պարունակող գորգ մը, որ միաժամանակ կը ծառայէ որպէս կորսուած գիւղի մը քարտէզը: Գիւղը Ֆրնտըճագն է՝ այն բազմաթիւ հայկական գիւղերէն որոնք բնաջնջումի եւ ոչնչացումի ենթարկուեցան: Քարտէզը ինքնին արխիւը պիտի ըլլայ գիւղին բուսական եւ կենդանական աշխարհին, աշխարհագրութեան, մշակոյթին, ինչպէս նաեւ արխիւը՝ գրեթէ մոռցուած բարբառին: Նախագիծը պիտի ներառէ հետազոտութիւն մը, եւ պիտի հարստանայ արուեստի եւ արխիւային աշխատանքներու վերաբերեալ զրոյցներով, ինչպէս նաեւ ցուցահանդէսներու մասնակցութեամբ: